

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjenišvo Ljubliana.

<p>Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:</p> <p>Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.</p> <p>Rokopisov ne vračamo.</p> <p>Vse pošiljatve je pošiljati franko.</p>	<p>Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.</p> <p>Vse leto velja . . . 40— K pol leta . . . . . 20— " četrt leta . . . . . 10— " posamezna številka po 80 vin.</p> <p>Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.</p>	<p>Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin. " " " dvakrat . . . 80 " " " " trikrat . . . 50 " za nadaljnja uvrečenja od petit-vrste po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.</p> <p>Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.</p>	<p>Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:</p> <p>Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.</p> <p>Poštni čekovni urad št. 11.197.</p> <p>Reklamacije so proste poštnine.</p>
---	---	---	---

Nove draginjske doklade.

Dne 29. septembra je bila podpisana naredba ministrskega sveta Dr. Br. 13.000, ki ureja nove draginjske doklade drž. nameščencem.

Aktivni državni nameščenci, ki so doslej dobivali doklade po shemi A, naredbe Dr. Br. 63.515, bodo odslej prejeli namesto dosedanjih draginjskih doklad dnevnic, in sicer:

do vštveti 3399 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 68 K dnevno;

od 3400—4799 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 72 K dnevno;

od 4800—6399 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 76 K dnevno.

od 6400—7999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 84 K dnevno;

od 8000—9999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 88 K dnevno;

od 10.000—15.999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 100 K dnevno;

od 16.000—18.000 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 120 K dnevno.

Nameščenci, ki so doslej prejeli doklade po shemi B, naredbe Dr. Br. 63.515, bodo prejeli namesto svojih dosedanjih doklad dnevno po 56 K.

Aktivni parohijski pravoslavni svečeniki, kaplani, dijakoni in protodijakoni ter duhovniki ostalih veroizpovedi v vseh krajih prejema se nadalje dosedanje doklade. Le pravoslavni aktivni parohijski svečeniki, kaplani, dijakoni in protodijakoni na parohijah v eparhijah gornjo-karlovrački in pakrački razen onih ki imajo tam sesite nadalje v Boki Kotorski ter v hercegovski, zahumski in v onem delu zadrške in istrske eparhije, v kolikor spada v našo kraljevino, kakor tudi katoliški duhovniki v senjsko-mo-druški in v dalmatinskih ter hercegovskih škofijah bodo prejeli dnevno po 48 K.

Vsi tukaj navedeni nameščenci imajo pravico tudi do družinske doklade po 12 K na dan za vsakega člana družine, ki nima lastnega imetja ali dohodkov. To doklado dobivajo za ženo, otroke, deda, babico, očeta, mater, brate in sestre.

Unokotencem in unokotenkam se dosedanja doklada zviša za 12 K na dan za

vsakega člana, kakor to velja za aktivne vsakega člana, kakor to velja za aktivne. Tudi sirote brez očeta in matere bodo dobivale doklado po 12 K na dan.

Poštarji neerarskih poštних uradov na ozemlju zagrebške in velikobečkere-ske pošte in brzojavne direkcije dobi-vajo trikratni iznos dosedanjih doklad.

Ukazni državni uradniki in učitelji z dinarsko plačo zunaj Srbije in Crne gore bodo kot draginjsko doklado prejeli:

Do 2999 dinarjev letne plače dnevno po 15 dinarjev;

od 3000—4999 dinarjev letne plače dnevno po 16 dinarjev;

od 5000—7499 dinarjev letne plače dnevno po 18 dinarjev;

od 7500 dinarjev in dalje letne plače dnevno po 20 dinarjev.

Okrožni načelniki z dinarsko plačo v teh pokrajinah bodo dobivali isto do-doklado, kakor nameščenci v Srbiji in Črni gori.

Kot dodatek za družino bodo vsi dr-zjavni nameščenci z dinarsko plačo pre-jejmali po 3 dinarje na dan.

Ban hrvatski bo imel kot osebno dra-ginjsko doklado dnevno po 100 dinarjev, predsedniki ostalih pokrajinskih vlad pa po 80 dinarjev ter dodatek za družino, kakor pristoja ostalim državnim name-ščencem v dotični pokrajini.

Ta nova naredba je stopila v veljavo dne 1. oktobra 1920. Nove doklade po tej naredbi se bodo izplačevale, čim bo ta naredba priobčena oblastem, nakar — upamo — ne bomo dolgo čakali.

All ste že naročili „Narodno Prosveto“, glasilo Udruženja Jugoslovanskog Učiteljstva v Beogradu?

SPECTATOR:
Dve, tri o šolskih razmerah v Prekmurju.

... na Slovenskem ni nič slabšega in zoprnejšega, kakor če piše učiteljstvu sod-bo frak in talar."
(„Jugoslavija“ 1920, št. 207.)

Zadnji čas se mnogo piše o učiteljstvu v novoosvojenem Prekmurju, in

to vse v klerikalnih listih od Kleklovih „Novin“ preko mariborske „Straže“ do „Slovenca“. Clovek, ki to bere, si mora misliti: Kaki so ti učitelji, kakšne te šolske razmere!

Da saj naš stan o tem kaj več zve, zato naj bodo te vrstice!

Pred vsem bodi povedano, da o kaki narodni zavednosti, izvzemši nekaj čast-ajih izjem v Prekmurju niti govoriti ne moremo. Preveč so zaverovani v svo-jo „Ogrsko“, da bi se mogli čutiti z nami enega rodu in ene misli. Govoriš z in-telligentom, govoriš s kmetom o našem je-ziku in izvedel boš brez obotavljanja: „Mi nismo Slovenci kot vi, ampak le vo-grski Slovenci ali Vendi.“ Zato ni čudo, ako se vzdigne učitelj-madžaron na učiteljski konferenci, ter izjavi: „mi smo ob-ljubili poučevati slovenski, nismo pa ob-ljubili tudi misliti in čutili po slovensko.“ Zato ni čuda, da duhovščina s Kleklom vred zahteva, naj se mladina poučuje v dialektu „prekmurščine“ in naj se ji dajo šolske knjige pisane v tem jeziku. Zato ni čuda, da niso ti zadovoljni z učitelj-stvom iz Slovenije, ki je narodno zaved-no, ter kličejo iz vseh kotov argumente proti njemu, četudi neosnovane in kri-vične, in zahtevajo prejšnje domače, re-cite: **madžaronsko**, učiteljstvo v službo nazaj.

Toliko na splošno; preidimo k po-drobnostim!

V Prekmurju so bile pred zasedbo te-le šole: meščanska v Murski Soboti in Dolnji Lendavi in tri vrste ljudskih šol: državne, občinske in verske ali cerkvene šole. — Ko smo mi osvojili Prekmurje, je naša vlada najprej ustanovila gimna-zijo s I. razredom v Murski Soboti. Na-stanili so jo v poslopju meščanske šole, in nevarnost je, da jo gimnazija z odpir-anjem nadaljnjih razredov izpodrine, ker se zlasti od neke gimnazije prav blizu sto-ječe osebe pridno, a trajno agitira proti njej. Ali gotovo je, da je ne bo mogoče zatreti, ker je ljudstvo bolj zanjo, kakor pa za gimnazijo, ki je kakor nekaj novega zanj.

Meščanska šola v Murski Soboti je štirirazredna in mešana. Dasi se je pri-čelo kasno s poukom, in to v pismini slo-venščini, je bil končen uspeh le nad vse

pričakovanje, kar priča o dobrem vod-stvu in pridnosti učnih moči. — Poleg nje je bila otvorjena druga meščanska šola, lanske leto s I. razredom v Dolnji Len-davi.

Skoro v vsakem večjem kraju ali vasi pa so posejane razne ljudske šole, katere pa so bile radi cincanja domačega učiteljstva in radi nedostatka drugih učiteljskih moči odprte šele kasno v letošnjem letu, nekatere že proti koncu, nekatere, in teh je še mnogo, so pa še danes zaprte, ker ravno učiteljev primanj-kuje.

Zdaj pa pridejo župnik Klekl, župnik Sakovič in še kdo drugi, ter stavijo bu-dalaste zahteve, naj se še to učiteljstvo izmakne iz Prekmurja, češ, da je — ne-krščansko. Pozivajo se pri tem, da ljud-stvo tako hoče, in prete s štrajkom v šoli! Torej to učiteljstvo, ki je poslušno božji zapovedi ravno iz ljubezni do tega do-slej od vseh strani zatiranega naroda za-nustilo svoja lepa in udobna mesta dru-god, ter prišlo v negotovost sem, to učiteljstvo naj bi bilo — nekrščansko! Seve, ker jim pri ustanavljanju raznih stran-karskih društev in pri podjarmljanju že itak do mozga izžetega ljudstva ne gre na roko in jim ne pomaga. Ne zaganjajte se torej v učiteljstvo, katero izvršuje svojo težavno in tu še dvakrat težavno službo!

Ze itak se kaže baš tu v Prekmurju pomanjkanje učiteljstva; saj se še oni, ki so prosili za kako službo tukaj gotovo iz drugih blažjih ozirov, kakor pa je plača i. dr., branijo zdaj iti na odkazana jim mesta. Ako bi se pa imelo vedno le tako postopati z njimi, kakor se v tem času, potem na ostane Prekmurje bojkotirano s strani učiteljstva. In to bi ravno prav prišlo nekaterim prekmurjskim vodilnim krogom. Tako bi imeli vsaj prostora za bivše domače učiteljstvo, za katerega se povsod poganjajo. Kaj to, če ne znajo slovenščine, ali je nočejo znati; saj znajo — prekmurščino, in ta — zadostuje; kaj to, da so madžaroni in nočejo misliti in čutili slovenski, saj so ponižni hlapci, vdnjani tej gospodi, kakor so bili za časa oerske vlade. In — to zadostuje. No, potem pa še pišejo in govore, da de-lajo za državno misel! — Da, za mad-

LISTEK.

BOŽO RAČIČ:
Po Žumberku.

Pod vtisom krasnega vereča, ki so nam ga priridili naši ljubljanski tovariši na svojem povratku iz Beograda v Metliki, sem nastopil svojo pot v Žumberak. Vedno in vedno mi je bil pred očmi mali Metličanček ki ga je spravila tov. Sadar-jeva s svojo umetniško prednašano pes-mico „Jezdec — strah“ v tako zadrego, da se je ves preplašen začel stiskati k svo-ji mami, boječ se, da ga ne bi hudj bav-bav. Tako osvoboditi otroško dušo zamore le umetnica in to o Sodarjevi lahko rečemo. Pevski zbor pa je prabilor pod spretno Ju-vančevo faktirko nar. pesmi pravi triumf. Pesmi, ki jih je pel naš zbor, smo čuli že dostikrat ali tako prednašanih še ne in zato ni čuda, da so zlezle gostoljubnim Metličanom prav do srca. Za nas podožel-ske grešnike bi bile take počitniške pri-re-ditve res pravi užitek. Razširite zbor in pridite med svet! Žumberak je vrlo zani-miva pokrajina, ki pa je še zelo neznana in politično še zelo zamotana.

Vleče se od Suhora po vrhu Gorian-cev do Čateža ob Savi. Žumberak ima svoje ime po starem gradu Žumberku (Sichelburg). Kogar zanima podrobnosti, naj vzame specialko v roke! Pokrajina obsega 11 župnij, med katerimi so tri ri-mokatoliške (Žumberak, Kalje, Oštro), ostale (Sv. Nedella, Kašta, Drava, Sošice, Mrzlopolje, Pečno, Stojdraga in Grabar) so uništatske. Do Marije Terezije so bili Žumberčani pravoslavne vere. Šol ima Žumberak 8. Za časa kralja Ferdinanda I. (1533.) so se naselili sem Srbi, ki so jih na-zivali Uskoke. Kranjski stanovni pa niso skrbeli za nje in v največji bedi so se po-ticali okoli 3 leta predno so se stalno na-selili. O Žumberku je izšla zanimiva knji-ga izpod peresa prof. dr. Niko Zupaniča Še pred vojno v Beogradu.

Prvotno so bili Žumberčani samo vo-jaki, ki so jih uporabljali v bran proti tur-skim napadom. Kasneje so odbirali nadar-ene dečke za vojaške šole; iz katerih so prihajali kot častniki v armado. Tudi Pe-tar Preradović je Žumberčan.

Gospodarstvo je splošno pasivno, ker je premalo polja. Pač se ponašalo Gorjanci s krasnimi šumami, ki se pa ne eksploatiralo kakor bi bilo treba. Zato ti-ti tudi tod vse v Ameriko. Domače obrt-

ne poznajo razen ženskih ročnih del. Žal, da se ne naide podjetnega cloveka, ki bi organiziral vezilje. Tako krasne stvari nai-dejo hitro kupca. Žene so zelo spretno ve-zilje. Iz večine uporabljajo samo eno ve-zno tehniko (tkaničanje) ki zahteva zelo dobrih oči in spretno roke. V komponira-nju ornamentov so zelo spretno in imajo tudi precej obširno terminologijo kar je zelo zanimivo in zelo redko. Tudi „meto-dično“ urejeno imajo ornamente. Devoiči-ce, ki se uče vezanja, začno najprej z „vó-dico“ — to je poševnemu križu podoben črtasti ornament, dalje imajo „ókató vo-díco“, „trioko vodico“, „múlice“, „ognjilca“, „sábljice“, „retka pera“, „zúbljena pera“, „rešetáre“, „brzoveze“, „šávák“, „obraže-ni“ in „bíčlički vez“ ter „sklapané gran-čice“. Vse našete ornamente nahajamo v raznih grupacijah po dva skupaj na eni prsni strani sralce, ki je vezena le z rdečo in modro nitlo v sredi med obema orna-mentoma pa je nekakš meja, ki jo delajo „rebrica“. To je meandru podoben orna-ment in je vedno enak. Grupirajo na pr. tako: na desno in levo prsnih robov pri-dejo „očničca“, za njimi „rebrica“, za te-mi pa „sábljice“. Prsni del ima torej na-vadno 6 ali bolj rečeno 3 pare raznih or-namentov ki se ponavljajo od ovratnika

do pasa. Vsi ornamenti so geometrični ra-zen onih, ki jih vezevo rimokatolikine. Te za-temajo snov tudi iz rastlinstva, kakor sem to opazil v Kalju, Tudi barve ne upo-rabljajo rdečo-modre, ampak rdeče-črno. Na nekem otiraču sem zasledil tudi orna-ment, ki je dobro posnet po križu starih „tolarijev-križevcev“.

Noša Žumberčank unijatk je kaj pre-prosta vendar snažna. Žene in devovke oblačijo dolgo srajco, ki sega do pet (ko-šulja cijelača). Na prsni je vezana. Opasu-jejo se z rdečim suknenim pasom, ki se končuje v moder belokrižast trak in se ovije preko pasa okoli života. Devovke nosijo na glavi „kápice“. To so dalmatin-skim čepicam podobna pokrivala, ki so s srebrrom bogato vezena. Omožene žene pa nosijo kot vidni znak zakonskega do-stojanstva „premetačo“. To je kakih 60 do 70 cm dolge in kakih 25—30 cm širok pra-vokoten platnen robec, okrašen na obeh ožkih roboh s klekljanimi čipkami. Na-vadno je tudi skroban in listan, da lepše leži. Položi se tako na glavo, da padata oba ozka roba na ramah, pri ušesih se prične z okrašenimi iglami za lase. Kita je zvita in ne gleda izpod „premetače“. Če je Žumberčanka tudi že zavrgla belo nošo, vendar pa nosi kot viden znak žum-